

Наталія РОМАНЧУК

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри вищої математики
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, Україна*

Наталія РОМАНЧУК

*студентка третього курсу факультету іноземної філології
Миколаївського національного університету
ім. В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна
e-mail: nataliiaromanchuk11@gmail.com*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті досліджуються можливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій навчання іноземним мовам у вищих навчальних закладах у сучасних умовах. Проаналізовано актуальні проблеми, сучасні підходи до викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Визначено і обґрунтовано сутність, зміст, функції інформаційно-комунікаційних технологій навчання. Доводиться ефективність застосування інформаційно-комунікаційних технологій навчання іноземних мов для формування іншомовної компетенції студентів вищих навчальних закладів.

Ключові слова: технології навчання, інформаційно-комунікаційні технології, гуманістична парадигма в освіті, процес навчання іноземним мовам, іншомовні комунікаційні компетенції.

Сучасний розвиток вищої освіти України визначається в загальному контексті світових цивілізаційних процесів відповідно до умов європейської інтеграції. Орієнтирами реформування державної системи освіти визначено входження в науковий простір Європи, здійснення модернізації освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Основними цілями інтеграційних процесів є створення умов для всебічного розвитку високоосвіченої, творчої

особистості, здатної до професійного саморозвитку, самовдосконалення протягом життя.

Актуальність дослідження зумовлена сучасним станом освіти як соціального інституту, що забезпечує професійну успішність молодої людини та її конкурентоспроможність на ринку праці; поширенням відкритих форм навчання, інформаційно-комунікаційних технологій, які характеризуються впровадженням і використанням мережі Інтернет і детермінують застосування продуктивних методів роботи з науковими, навчальними, методичними матеріалами; реалізацією концепції гуманістичної освіти, яка передбачає підготовку майбутніх фахівців, здатних до творчого підходу до освітньої і професійної діяльності; підвищенням міри суб'єктності та готовності до рефлексії викладачів, які працюють зі студентами, з метою кращого усвідомлення змісту і методів роботи.

Сучасні зміни в економіці, політиці, розвиток новітніх технологій, необхідність підготовки фахівців, які володіють не лише ґрунтовними теоретичними знаннями, професійними вміннями й навичками, а й вміють спілкуватися з іноземними партнерами в ході організації виробничого процесу та обміну досвідом зумовлюють зростання інтересу до вивчення іноземних мов. Ефективне вивчення іноземних мов у сучасному вищому навчальному закладі можливе за умов упровадження інформаційно-комунікаційних технологій навчання. Саме тому актуальним є дослідження проблеми застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в процесі вивчення іноземних мов.

Аналізуючи сутність та ієрархію понять «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання» сучасні науковці К.О. Баханов, В.П. Беспалько, І.М. Богданова, С.У. Гончаренко, В.В. Гузєєв, М.В. Кларін, Т.С. Назарова, О.Ф. Норкіна, І.Ф. Прокопенко, Г.С. Сазоненко, Г.К. Селевко, С.О. Сисоєва, зазначають, що це поняття в науково-педагогічній літературі розглядається, як: раціональний спосіб досягнення свідомо сформульованої освітньої (навчальної, виховної) мети; наука; педагогічна

система; педагогічна діяльність; система знань; мистецтво педагога; модель; засіб оптимізації і модернізації освітнього простору; інтегративний підхід в освіті та інше [5].

Проблеми формування інформаційного освітнього простору, впровадження інформаційних технологій у навчальний процес започатковано і розвинуто у фундаментальних працях В.Ю. Бикова, Б.С. Гершунського, Р.С. Гуревича, А.М. Гуржія, М.І. Жалдака, О.В. Співаковського, А.В. Литвина, М.Ю. Кадемії, Н.В. Морзе, Є.С. Полат, Ю.В. Триуса, І.В. Роберт та ін. На їхню думку, широке впровадження нових інтенсивних педагогічних технологій дозволить змінити парадигму освіти; інформаційні технології дозволять найбільш ефективно реалізувати можливості, закладені в нових технологіях навчання. Ефективність діяльності ВНЗ визначається інноваційним освітнім середовищем, яке є сукупністю всіх можливостей навчання і розвитку особистості. Інформаційне середовище, створене засобами інформаційно-комунікаційних технологій, розглядається сучасними вченими як компонент освітнього середовища і виступає як складне, багатоаспектне утворення.

Проблеми підвищення якості підготовки фахівців, покращення науково-методичного забезпечення навчального процесу у вищій школі, реалізацію комплексного підходу до вдосконалення змісту й методів навчання іноземним мовам досліджують науковці у сфері іншомовної освіти: Н.П. Басай, Н.Ф. Бориско, Р.О. Гришкова, Л.Я. Зєня, Л.В. Калініна, С.Ю. Ніколаєва, Т.К. Полонська, В.Г. Редько, І.В. Самойлюкевич та ін.

На сучасному етапі розвитку державної економіки володіння іноземними мовами стає невід'ємною складовою професійної компетентності фахівців різного напрямку підготовки не лише в Україні, а й на міжнародному ринку праці. Саме іноземна мова характеризується унікальною властивістю, яка виражається у підготовці студентів до ефективного мовленнєвого спілкування; цей вимір визначається вмінням адекватно виражати власні думки та розуміти думки співрозмовника у реальній ситуації [1].

Саме тому метою статті є дослідження актуальних проблем навчання іноземним мовам у вищих навчальних закладах, аналіз існуючих підходів до викладання іноземних мов та його вдосконалення шляхом упровадження інформаційно-комунікаційних технологій навчання.

Вітчизняні вчені проводять активні дослідження проблеми викладання іноземних мов та займаються пошуком шляхів її розв'язання. Відтак, лінгводидактичні засади конструювання змісту компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі досліджено в працях В.Г. Редько. Зокрема, феномен іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи дослідник трактує як інтегративне утворення, на формування якого впливають цільовий, мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, емоційно-оцінний, рефлексивний аспекти, кожен з яких виконує свої специфічні функції, і в комплексі вони сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи. Учений доходить висновку, що формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи охоплює кілька видів діяльності, під час якої вони набувають навчальний досвід відповідно до їхніх вікових можливостей, інтересів і потреб, який дає змогу оволодівати культурою іншомовної взаємодії в межах тематичного, мовленнєвого та мовного матеріалу згідно з вимогами навчальної програми й удосконалювати набутий досвід, орієнтуючись на власні комунікативні наміри [6].

Актуальним в світлі нашого дослідження вважаємо використання інтерактивних технологій як способу інтенсифікації процесу навчання іноземним мовам у вищих навчальних закладах, розкритих Є.П. Ісаковою. Під інтенсифікацією дослідниця розуміє комплексний науково-методичний процес організації навчально-виховної роботи ВНЗ, в основі якого лежить психолого-педагогічна взаємодія між викладачем іноземної мови та студентами, завдяки якій забезпечується ефективне формування іншомовної компетентності студентів. Серед основних інтерактивних технологій, які сприяють інтенсифікації процесу навчання іноземним мовам у ВНЗ автор виокремлює

наступні: презентації, дискусії, метод «круглого столу», метод «ділової гри», конкурси науково-практичних робіт, рольові ігри, тренінги, колективні пошуки вирішення творчих завдань, кейс-метод та ін.[3].

У цілому погоджуючись з автором, серед ефективних технологій, які забезпечують формування іншомовної компетентності студентів ВНЗ, виділяємо інформаційно-комунікаційні технології навчання іноземним мовам.

Інформаційно-комунікаційні технології – це комплекс об'єктів, дій і правил, пов'язаних з підготовкою, переробкою, доставкою інформації при персональній, масовій та виробничій комунікації, а також всі технології і галузі, що інтегрально забезпечують перераховані процеси. ІКТ дають змогу представити матеріал за допомогою комп'ютера і використання мультимедіа, а також діагностувати рівень компетентності студентів за рейтинговими оцінками. Використання ІКТ сприяє розвитку мислення студентів, формуванню вміння приймати рішення в складних ситуаціях, формуванню інформаційної культури [4].

Актуальним в ході організації навчально-виховного процесу є питання роботи з сучасними технічними засобами навчання, що включають комп'ютерні, мультимедійні, телекомунікаційні, використання ліцензійного програмного забезпечення. Зміна способів навчальної взаємодії між викладачами та студентами на основі ІКТ і використанням в навчальному процесі гіпертекстових й інтерактивних електронних навчальних ресурсів призводять до зміни інформаційного освітнього середовища. Воно нині є багатокомпонентною системою, що акумулює не лише комунікаційні, комп'ютерні, організаційні ресурси, а й інтелектуальний, культурний потенціал ВНЗ, функціональну інфраструктуру, що забезпечує єдиними технологічними засобами діяльність викладачів і студентів [2].

За таких умов освітнє середовище ВНЗ має бути сформоване як інформаційне, таке, що надає можливості використовувати нові ІКТ та сучасні технічні засоби навчання. Компонентами такого середовища є інструментальні технічні засоби візуального способу демонстрації навчальної інформації

студентам з метою організації ефективного навчання з вищої математики із застосуванням цифрових освітніх ресурсів. Використання на етапі вивчення нового матеріалу інтерактивних дошок дозволяє керувати процесом демонстрації моделюючих програм або віртуальних об'єктів, вносити правки, корективи у графічне зображення, виділяти кольором необхідні елементи тощо. Візуальне насичення навчального матеріалу з вищої математики, використання ілюстративного матеріалу сприяє кращому сприйняттю та засвоєнню інформації.

Застосування в процесі вивчення іноземних мов ІКТ дозволяє інтенсифікувати навчальний процес. Багатофакторність системи, науковий підхід, багатий інструментарій, значний обсяг електронної довідкової інформації, застосування мультимедійних засобів дозволяють вдало поєднувати пізнавальну, експериментальну, дослідницьку активність студентів в процесі вивчення математичних дисциплін.

Застосування ІКТ навчання іноземним мовам надає можливості студентам швидкого доступу до практично необмеженого світового освітнього інформаційного ресурсу (електронні підручники, навчальні посібники, мультимедійні енциклопедії тощо), сприяє формуванню вмінь пошуку та аналітичної обробки інформації; спілкування на великих відстанях; обрання видів самостійної навчальної діяльності у відповідності до власних запитів та рівня знань. Функціонал навчального програмного забезпечення дозволяє прослуховувати тексти та спостерігати відео супровід до них; здійснювати запис мови студента; поповнювати словниковий запас; проводити аудіювання, вдосконалювати навички вимови; виконувати граматичні вправи.

Використання ІКТ в процесі вивчення іноземних мов забезпечує інтерактивність навчання; сприяє врахуванню індивідуальних особливостей, формуванню творчих здібностей студентів; формуванню доброзичливого клімату, атмосфери співробітництва, співпраці. Використання ІКТ дає можливість впливати на мотиваційну сферу студента, викликати інтерес за рахунок можливостей сприйняття, перетворення, подачі навчального матеріалу.

Пріоритетним напрямком у процесі вивчення іноземних мов із застосуванням ІКТ є особистісно орієнтований підхід. Студент є не пасивним приймачем інформації, а співавтором заняття. Викладач виявляє індивідуальні особливості, здібності, нахили студентів, створює умови для їх розвитку. ІКТ мають особистісну і професійну спрямованість, оскільки спрямовані на розвиток особистості, її професійне становлення.

Застосування ІКТ з метою контролю знань студентів в процесі вивчення іноземних мов дозволяє викладачеві за короткий час отримувати об'єктивну картину рівня засвоєння навчального матеріалу, своєчасно його корегувати. Рефлексія навчальних досягнень студентів здійснюється шляхом аналізу отриманих результатів навчання; обрання власної траєкторії подальших дій: використання допоміжної інформації, у разі потреби детальніший розгляд теми, можливість повторення певного заняття, теми, розділу. До переваг застосування ІКТ слід віднести:

- позитивне сприйняття студентами системи комп'ютерної перевірки знань, яка стимулює й спонукає студентів до систематичної роботи протягом семестру;
- оптимізація робочого часу викладача за рахунок автоматичної перевірки результатів, усунення впливу людського фактора;
- можливість отримання студентами та їх батьками в будь-який час повну і прозору про результати контролю та оцінювання знань.

Важливою умовою ефективного вивчення іноземних мов визначаємо його реалізацію на засадах гуманістичних ідей, принципів, цінностей. Гуманізація вивчення іноземних мов, за нашими висновками, характеризується: повагою до особистості студента; довірою; прийняттям його особистісних цілей, запитів, інтересів; створенням сприятливих умов для особистісного та професійного саморозвитку студентів. Застосування в процесі вивчення іноземних мов ІКТ, відтак, дає змогу забезпечити реалізацію гуманістичної парадигми в сучасній освіті.

Таким чином, необхідність реформування системи освіти України, її вдосконалення і підвищення рівня якості є найважливішою соціокультурною проблемою, яка значною мірою обумовлюється процесами глобалізації та потребами формування позитивних умов для індивідуального розвитку людини, її соціалізації та самореалізації у світі. Одним із засобів реалізації ідей та принципів державної політики в галузі освіти є застосування інформаційно-комунікаційних технологій навчання. Їх використання в процесі викладання іноземних мов сприяє урізноманітненню подачі навчального матеріалу, підвищенню інтересу студентів до вивчення іноземних мов, дозволяє інтенсифікувати процес навчання, забезпечуючи формування іншомовної компетенції студентів ВНЗ; дає змогу враховувати особистісні потреби, запити, суб'єктний досвід студентів, позитивно впливає на результати навчання, створює умови для особистісного та професійного саморозвитку студентів.

Список використаних джерел

1. Гришкова Р.О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей : монографія / Р.О. Гришкова. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 424 с.
2. Гуревич Р.С. Інформаційне суспільство як важливий чинник розвитку освітнього середовища у ВНЗ / Р.С. Гуревич // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 43. – Київ – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. – С. 3-9.
3. Ісакова Є.П. Інтенсифікація процесу навчання іноземним мовам у ВНЗ шляхом використання інтерактивних технологій / Є.П. Ісакова // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць. – № 2 (57), травень 2017. – Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2017. – С. 223-227.
4. Компанець Н.М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі

- вивчення іноземних мов / Н.М. Компанець // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 47. – Київ – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 186-189.
5. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: [монографія / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик, О. І. Кульчицька та ін.]; за ред. С. О. Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 502 с.
6. Редько В.Г. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів початкової школи : наук.-метод. посібник / В. Редько. – К. : Генеза, 2006. – 136 с.

References

1. Hryshkova, R.O. (2007). Formuvannya inshomovnoyi sotsiokul'turnoyi kompetentsiyi studentiv nefilologichnykh spetsial'nostey [*The socio-cultural formation of foreign language competence of students of non-philological specialties*]. Mykolayiv: Vyd-vo MDHU im. Petra Mohyly, 424 [in Ukrainian].
2. Hurevych, R.S. (2015). Informatsiyne suspil'stvo yak vazhlyvyi chynnyk rozvytku osvith'oho seredovyscha u VNZ [*Information society as an important factor in the development of the educational environment at the university*]. Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiyni metodyky navchannya u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy // Zb. nauk. pr. – Vypusk 43. – Kyiv – Vinnytsya: TOV firma «Planer», P. 3-9 [in Ukrainian].
3. Isakova, Ye.P (2017) Intensyfikatsiya protsesu navchannya inozemnym movam u VNZ shlyakhom vykorystannya interaktyvnykh tekhnolohiy [*The intensification of the process of teaching foreign languages at the university through the use of interactive technologies*]. Naukovyy visnyk Mykolayivs'koho natsional'noho universytetu imeni V.O. Sukhomlyns'koho. Pedagogichni nauky : zbirnyk naukovykh prats'. – № 2 (57), traven' 2017. – Mykolayiv : MNU imeni V.O. Sukhomlyns'koho, P. 223-227 [in Ukrainian].

4. Kompanets', N.M. (2016). Vykorystannya informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy dlya aktyvizatsiyi piznaval'noyi diyal'nosti studentiv u protsesi vyvchennya inozemnykh mov [*The use of information and communication technologies to enhance the cognitive activity of students in learning foreign languages*]. Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiyni metodyky navchannya u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy // Zb. nauk. pr. – Vypusk 47. – Kyiv – Vinnytsya: TOV firma «Planer», P. 186-189 [in Ukrainian].
5. Pedahohichni tekhnolohiyi u neperervnyi profesiynyi osviti: monohrafiya / S. O. Sysoyeva, A. M. Alekseyuk, P. M. Volovyk, O. I. Kul'chyts'ka ta in., za red. S. O. Sysoyevoyi [*Educational technology in continuing professional education*]. – K.: VIPOL, 2001. – 502 [in Ukrainian].
6. Red'ko, V.H. (2006) Linhvodydaktychni zasady navchannya inozemnoyi movy uchniv pochatkovoyi shkoly : nauk.-metod. posibnyk [*Linguodidactic basics of teaching a foreign language to elementary school students*]. Kyiv: Heneza, 136 [in Ukrainian].

Романчук Н.А., Романчук Н.А. Применение информационно-коммуникационных технологий обучения иностранным языкам в высших учебных заведениях

В статье исследуются возможности применения информационно-коммуникационных технологий обучения иностранным языкам в высших учебных заведениях в современных условиях. Проанализированы актуальные проблемы, современные подходы к преподаванию иностранных языков в высших учебных заведениях. Определены и обоснованы сущность, содержание, функции информационно-коммуникационных технологий обучения. Доказывается эффективность применения информационно-коммуникационных технологий обучения иностранным языкам для формирования иноязычной компетенции студентов высших учебных заведений.

Ключевые слова: технологии обучения, информационно-коммуникационные технологии, гуманистическая парадигма в образовании, процесс обучения иностранным языкам, иноязычные коммуникативные компетенции.

Romanchuk N., Romanchuk N. The use of information and communication technologies of teaching foreign languages in higher educational institution

The article explores the possibility of using information and communication technologies of teaching foreign languages in higher educational institutions in modern conditions. Actual problems of modern approaches to teaching foreign languages in higher educational institutions are analyzed. Knowledge of foreign languages is a component of professional competence of specialists in various areas of study. Foreign language is characterized by a unique property, which is expressed by the preparation of students to effective speech communication that

depends on the ability to adequately express their own thoughts and understand the thoughts of the interlocutor in a real situation. The essence, content, functions, information and communication technology are identified and justified. Information and communication technologies give the opportunity to present material using computer and media usage; the level of competence of students on the ratings is diagnosed. The use of information and communication technologies contributes to the development of thinking of students, formation of skills to make decisions in difficult situations, formation of information culture. The effectiveness of information and communication technologies of teaching foreign languages for the development of speaking competence of students of higher educational institutions is proved.

Key words: learning technology, information and communication technology, humanistic paradigm in education, the process of teaching foreign languages, foreign language communicative competence.

Стаття надійшла до редколегії 17.12.2017